

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**TAARIFA YA MWAKA YA SHUGHULI ZA KAMATI YA HESABU ZA
SERIKALI ZA MITAA (LAAC) KUHUSU USIMAMIZI WA MATUMIZI
YA FEDHA ZA UMMA KATIKA SERIKALI ZA MITAA KWA MWAKA
WA FEDHA UNAOISHIA TAREHE 30 JUNI, 2016**

*(Inatolewa chini ya Kanuni ya 117 (15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge,
Toleo la Januari, 2016)*

Ofisi ya Bunge,
S. L. P 941,
DODOMA

Februari, 2018.

a) IKISIRI (ABSTRACT)

Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa (LAAC) iliundwa mahsusi kwa ajili ya kusimamia, kwa niaba ya Bunge, nidhamu ya matumizi ya fedha za umma katika Serikali za Mitaa. Usimamizi huu hufanyika kwa njia ya majadiliano juu ya taarifa ya ukaguzi ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) kwa mamlaka za Serikali za Mitaa, ambayo huwa na majibu ya hoja za ukaguzi wa (CAG), utekelezaji wa maagizo ya Kamati (LAAC), na utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo katika Serikali za Mitaa.

Majukumu ya Kamati hii yanalindwa na Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, 1977, Sheria ya Haki, Kinga na Madaraka ya Bunge (Sura ya 296) na Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Januari, 2016.

Kwa kiasi kikubwa, majukumu ya Kamati hii yamefanyika kwa njia ya mahojiano ambapo Halmashauri ziliitwa na kukukutana na Kamati mkoani Dododma katika nyakati tofauti. Kamati ilifanya Ziara ya kutembelea miradi ya maendeleo (field visit) ili kutathimini utekelezaji wa miradi hiyo (value for money)

katika Halmshauri za Jiji la Tanga na Jiji la Mbeya, Halmashauri za Wilaya za Korogwe, Kilindi, Tukuyu na Kyela zilizopo katika Mikoa ya Tanga na Mbeya. Kadhalika, kwa kupitia mradi wa *LSP II* Kamati ilifanya ziara ya mradi wa maji katika kata ya Mkonze, Manispaa ya Dodoma.

Taarifa hii imegawanyika katika sehemu kuu tatu. Sehemu ya Kwanza imeainisha muundo wa Kamati, Majukumu ya Kamati kwa mujibu wa Kanuni za Kudumu za Bunge, na namna Kamati inavyotekeleza majukumu yake na mifano ya baadhi ya matumizi mabaya ya fedha za serikali za mitaa na matatizo sugu. Sehemu ya Pili itaeleza mambo yaliyojitokeza katika Mahojiano ziara katika miradi ya maendeleo zilizofanywa na Kamati, ambayo ndiyo yatakuwa Msingi Mkuu wa kujenga hoja za hizi. Aidha, sehemu ya Tatu na ya mwisho itaelezea maoni na mapendekezo ya Kamati.

Kimsingi baada ya Kamati kutekeleza majukumu yake, imebainisha kuwa panahitajika jitihada za ziada katika kuboresha matumizi ya fedha za umma kwa kuzingatia sheria ya fedha na manunuzi. Halmashauri zote zilizofika mbele ya Kamati zimeonyesha udhaifu katika kuzingatia Sheria ya Fedha na Manunuzi ya Umma, Wakuu wa Idara na Vitengo kukaimu nafasi zao kwa zaidi ya miezi sita (6) bila kuthibitishwa na

Watumishi kukaa muda mrefu kituoni, Udhaifu katika usimamizi wa miradi ya maendeleo na kutotenga na kutochangia au kupelekea kikamilifu asilimia 10 ya makusanyo ya ndani (own source) kwa ajili ya Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana, na asilimia 20 ya ruzuku ya fidia kutoka Serikali Kuu (*General Purpose Grant - GPG*) kwa ajili ya Mamlaka za Chini kufuatia Serikali kufuta vyanzo vya mapato vilivyokuwa kero kwa Wananchi.

Kamati ilikuja na mapendekezo amabayo inaona ni muhimu Serikali ikayafanyia kazi , ikiwemo ni pamoja na Serikali iweke utaratibu wa kutoa Taarifa za tathimini ya manunuzi za PPRA (Public Procurement Regulatory Authority) inayohusu serikali za mitaa sambamba na taarifa ya mwaka ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG), kuwachukulia hatua za kinidhamu na kisheria watendaji wote wanaohusika na kupotea kwa hati za malipo na viambatisho wakati wa ukaguzi, kulishugulikia suala la Mradi wa soko la mwanjelwa pamoja na kuchukua hatua za haraka na za makusudi kuhakikisha kuwa inamaliza changamoto za soko hilo.

Aidha, kuunda Kamati maalum ya Bunge itakayochunguza sababu na chanzo cha tatizo la miradi ya maji kutekelezwa

chini ya kiwango au kutotekelezwa kabisa, kutoa muda maalum kwa kila Halmashauri kuhakikisha inafunga na kuanza kutumia mfumo wa kieletroniki wa ukusanyaji mapato, Serikali iandae Sheria zitakazotoa mwongozo wa uendeshaji wa Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana na kuhakikisha inakamilisha mchakato wa kuwathibitisha Watumishi wanaokaimu nafasi kwa zaidi ya miezi sita (6), na kuweka mpango wa kuhakikisha tatizo hili linamalizika.

Baada ya Taarifa hii kuwasilishwa Bungeni, ni matumanini ya Kamati kwamba Serikali itajibu Hoja zote, kwa Maandishi, juu ya utekelezaji na hatua zitakazochukuliwa kutekeleza ushauri uliotolewa na Kamati ya Bunge kwa niaba ya Wananchi juu ya mwenendo wa matumizi ya fedha za umma.

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kifungu cha 117 (15) cha Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Mwaka 2016, NAOMBA KUWASILISHA TAARIFA HII.

.....

Mhe. Vedasto Edgar Mgombale Mwiru, Mb,

MWENYEKITI

Februari, 2018

b) YALIYOMO

<u>IKISIRI (ABSTRACT)</u>	i
<u>YALIYOMO</u>	v
<u>SEHEMU YA KWANZA</u>	1
<u>1.0 MAELEZO YA JUMLA</u>	1
<u>1.1 Utangulizi</u>	1
<u>1.2 Majukumu ya Kamati:</u>	3
<u>1.3 Muhtasari wa Matokeo ya Uchambuzi wa Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali;</u>	6
<u>1.3.1..... Maeneo yenye Matatizo Sugu ya Matumizi yasiyofaa ya Fedha za Umma;</u>	6
<u>1.3.2. Utekelezaji wa Mapendekezo yaliyotolewa na Kamati ya Hesabu za Serikali za Mitaa katika taarifa yake kwa mwaka wa fedha 2013/14 na 2014/15.</u>	8
<u>1.4 Maoni ya Jumla kuhusu Matokeo ya Utekelezaji wa shughuli za Kamati;</u>	16
<u>SEHEMU YA PILI</u>	18
<u>2.0 UCHAMBUZI WA MATOKEO YA UTEKELEZAJI.</u>	18
<u>2.1 Maelezo ya Jumla kuhusu Uchambuzi;</u>	18
<u>2.2 Uchambuzi kwa Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa Mwaka wa Fedha 2015/16</u>	23

<u>2.2.1..... Usimamizi wa Mikataba na Manunuzi yasiyozingatia Sheria ya Manunuzi ya Umma (Sura ya 9 ukurasa wa 89 hadi 152 wa taarifa ya ukaguzi ya CAG)</u>	23
<u>2.2.2.... Usimamizi wa matumizi ya fedha za umma usiozingatia Sheria, kanuni na Taratibu (Sura ya 10 ukurasa wa 153 hadi 173 wa taarifa ya ukaguzi ya CAG).....</u>	25
<u>2.2.3Usimamizi usio na tija wa mikataba na utekelezaji wa miradi ya maendeleo (sura ya 8 na 9 ya ukurasa wa 78 hadi 152 wa taarifa ya ukaguzi ya CAG)</u>	30
<u>2.2.4Udhaifu katika kusimamia ukusanyaji wa Mapato ya Ndani (sura ya 11 ukurasa wa 204)</u>	40
<u>2.2.5Kutotekeleza Maagizo ya Kamati na kutojibu Hoja za Ukaguzi (sura ya 3 ukurasa wa 17 wa taarifa ya CAG)</u>	45
<u>2.2.6Kutotenga mchango wa Asilimia Kumi (10%) ya Mapato kutoka vyanzo vya ndani kwa Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana na Asilimia Ishirini (20%) ya ruzuku kutoka Serikali Kuu kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa na Vijiji (sura ya 13 ukurasa wa 254 wa taarifa ya CAG)</u>	50
<u>2.2.7Wakuu wa Idara na Vitengo kukaimu Nafasi zao kwa zaidi ya miezi sita (6) bila kuthibitishwa na Watumishi kukaa muda mrefu kituoni. (sura ya 7 ukurasa wa 67 wa taarifa ya CAG)</u>	55

<u>SEHEMU YA TATU</u>	58
<u>3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO</u>	58
<u>3.0 Maelezo ya jumla;</u>	58
<u>3.1 Maoni (<i>Opinion</i>);</u>	59
<u>3.2 Mapendekezo (<i>Recommendations</i>);</u>	59
<u>3.2.1 Manunuzi yasiyozingatia Sheria ya Manunuzi ya Umma;</u>	59
<u>3.2.2... Usimamizi wa matumizi usiozingatia Sheria, Kanuni na Taratibu za Fedha za Umma</u>	60
<u>3.2.3 Usimamizi usio na tija wa utekelezaji wa mikataba na miradi ya maendeleo</u>	61
<u>3.2.4 Udhaifu katika kusimamia mapato kutoka katika vyanzo vya ndani</u>	64
<u>3.2.5 Kutotekeleza Maagizo ya Kamati na kutojibu Hoja za Ukaguzi;</u>	65
<u>3.2.6 Kutotenga mchango wa Asilimia Kumi (10%) ya Mapato kutoka vyanzo vya ndani kwa Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana na asilimia ishirini (20%) ya ruzuku kutoka Serikali Kuu kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa na Vijiji;</u>	66
<u>3.2.7 Watumishi kukaimu Nafasi zao kwa zaidi ya miezi sita (6) bila kuthibitishwa;</u>	67
<u>SEHEMU YA NNE</u>	69
<u>4.0 HITIMISHO</u>	69
<u>4.1 Shukurani;</u>	69
<u>4.2 Hoja;</u>	72

**TAARIFA YA MWAKA YA SHUGHULI ZA KAMATI YA
HESABU ZA SERIKALI ZA MITAA (LAAC) KUHUSU
USIMAMIZI WA MATUMIZI YA FEDHA ZA UMMA
KATIKA SERIKALI ZA MITAA KWA MWAKA WA
FEDHA**

UNAOISHIA TAREHE 30 JUNI, 2016

*(Inatolewa chini ya Kanuni ya 117 (15) ya Kanuni za
Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016)*

c) SEHEMU YA KWANZA

MAELEZO YA JUMLA

Utangulizi

Mheshimiwa Spika, Kwa mujibu wa Kanuni ya 117 (15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari 2016, naomba kuwasilisha Taarifa ya Mwaka ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa kuhusu usimamizi wa matumizi ya Fedha za Umma katika Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha unaoisha tarehe 30 Juni, 2016.

Mheshimiwa Spika, ili kuliwezesha Bunge lako tukufu kutekeleza vema majukumu yake katika eneo la kusimamia matumizi ya fedha za umma, Kamati ilizingatia masharti ya Kifungu cha 15 (a)-(c) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge kinachoweka msingi wa kazi za Kamati hii. Naomba kutambulisha Sura ya Taarifa ninayowasilisha ambayo imegawanyika katika sehemu nne. Sehemu ya kwanza inahusu maelezo ya jumla na sehemu ya pili inahusu matokeo ya uchambuzi wa Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa mwaka wa fedha unaoishia tarehe 30 Juni, 2016.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya tatu inaonyesha Maoni ya Kamati kuhusu mambo yaliyobainika wakati wa uchambuzi pamoja na mapendekezo yanayotokana na maoni hayo. Na sehemu ya nne inahitimisha Taarifa hii na kutoa hoja kwa kuzingatia masharti ya kanuni ya 123 ya Kanuni za Kudumu za Bunge.

Mheshimiwa Spika, Kwa kuwa katika Kipindi cha mwaka 2017, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu

za Serikali za Mitaa (LAAC) ilipokea na kujadili Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) kuhusu Ukaguzi wa Hesabu za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2016. Naomba kulijulisha Bunge lako tukufu kuwa maelezo yanayotolewa katika Taarifa hii yanatokana na hesabu zilizokaguliwa kama zilivyo wasilishwa katika Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa kipindi hicho.

Majukumu ya Kamati:

Mheshimiwa Spika, Msingi wa kazi za Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa unatokana na Taarifa ya Ukaguzi ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, ambapo Utekelezaji wa majukumu ya Kamati hii unatokana na Kifungu cha 15 (a)-(c) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari 2016, ambayo kwa Kamati hii ni Hadidu za Rejea. Majukumu hayo ni:-

- i. Kushughulikia maeneo yenye matatizo sugu ya matumizi mabaya ya fedha za Serikali za Mitaa yaliyoainishwa katika Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali;
- ii. Kufuatilia utekelezaji wa Mapendekezo yaliyokwisha tolewa na Kamati ili kuondoa matatizo hayo; na
- iii. Kutoa Mapendekezo na ushauri kwa Serikali za Mitaa kuhusu matumizi mazuri ya fedha ili kupunguza matumizi mabaya ya fedha za umma.

Mheshimiwa Spika, Kwa kutekeleza majukumu hayo, Kamati ilizingatia masharti ya kanuni ya 117 (8) yanayohusu ruhusa kwa Kamati kujiwekea utaratibu wa kutekeleza majukumu yake. Njia kuu tatu (3) zilizotumika kukamilisha kazi hiyo nazo ni:-

- i. Kufanya rejea ya Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) na Taarifa za awali za Kamati.

- ii. Mahojiano na Menejimenti za Halmashauri kwa lengo la kupata maelezo yao kuhusu hoja zilizobuliwa katika Hesabu zilizokaguliwa na Mdhhibiti na Mkaguzi mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG).
- iii. Kufanya ziara ya ukaguzi wa miradi ya maendeleo kwenye Halmashauri kuhusu matumizi ya fedha za Umma kwa nia ya kujiridhisha na muonekano wa thamani halisi (value for money) ikilinganishwa na kiasi cha matumizi kilichoripotiwa.

Mheshimiwa Spika, njia zote hizo zilitumika kwa kuhusisha Kamati na wakati mwingine kwa kujigawa katika Kamati ndogo kama ilivyoruhusiwa Kwa mujibu wa Kanuni ya 117 (18) ya Kanuni za Kudumu za Bunge. Uamuzi wote wa Kamati ulifikiwa kwa kuzingatia masharti ya Kanuni ya 117 (11) ya Kanuni za Kudumu za Bunge.

Muhtasari wa Matokeo ya Uchambuzi wa Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali;

Mheshimiwa Spika, Majukumu ya Kamati kwa mwaka 2015/2016 yalilenga kushughulikia maeneo yenye matatizo sugu ya matumizi mabaya ya fedha za umma katika serikali za mitaa kama yalivyo bainishwa katika Taarifa ya ukaguzi uliofanywa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa mwaka wa fedha unaoishia tarehe 30 Juni, 2016.

Muheshimiwa Spika, Naomba kulijulisha Bunge kwa muhtasari matokeo ya uchambuzi kama ifuatavyo:-

Maeneo yenye Matatizo Sugu ya Matumizi yasiyofaa ya Fedha za Umma;

Mheshimiwa Spika, Matatizo ya Matumizi ya Fedha za Serikali za Mitaa ni mkusanyiko wa mwenendo usioridhisha na unao jirudiarudia katika matumizi ya fedha na ambao hauzingatii Sheria, Kanuni na Taratibu za Matumizi ya Fedha za Umma na Mwenendo huo hauna tija kwa Umma. Baadhi ya

maeneo yenye matatizo sugu ya matumizi ya fedha za Serikali za Mitaa yaliyobainishwa katika taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa mwaka wa fedha 2015/16 ni kama ifuatavyo:-

d)Ununuzi wa huduma, Vifaa na kuingia Mkataba pasipo kuzingatia Sheria ya Manunuzi ya Umma ya mwaka 2011(Public Procurement Act);

e)Usimamizi wa matumizi ya fedha za umma usiozingatia Sheria, kanuni na Taratibu;

f) Usimamizi usio na tija wa utekelezaji wa miradi ya maendeleo unaosababisha kuwepo kwa Miradi ya Maendeleo isiyo kamilika kwa muda mrefu, miradi inayokamilika lakini haitumiki kama ilivyokusudiwa kinyume na masharti ya mkataba na baadhi ya miradi kukamilika ikiwa katika ubora wa hali ya chini; na

g)Uzembe katika kusimamia ukusanyaji wa mapato ya ndani ya Halmashauri na upotevu wa rasilimali

usio na maelezo ya kuridhisha wa Vitabu vya wazi vya kukusanyia mapato;

h) Kutokutekeleza Maagizo ya Kamati kwa kipindi cha nyuma na kutokujibu hoja za ukaguzi za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa wakati;

i) Kutochangia kikamilifu na kwa wakati fedha asilimia kumi (10%) kutoka katika mapato ya vyanzo vya ndani kwa ajili ya Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana na kutotenga na kuwasilisha kikamilifu asilimia ishirini (20%) ya ruzuku inayopokelewa kutoka Serikali Kuu kwa ajili ya Mamlaka za Chini (Vijiji na Serikali za Mitaa); na

j) Wakuu wa idara na vitengo kukaimu nafasi zao kwa muda mrefu bila kuthibitishwa jambo ambalo linakwamisha ufanisi wa kutekeleza majukumu.

Utekelezaji wa Mapendekezo yaliyotolewa na Kamati ya Hesabu za Serikali za Mitaa katika taarifa

yake kwa mwaka wa fedha 2013/14 na 2014/15.

Mheshimiwa Spika, Tarehe 9 Novemba 2016 Kamati iliwasilisha taarifa Bungeni iliyohusu usimamizi wa matumizi ya fedha za Umma katika Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha 2013/14 na 2014/15. Taarifa hiyo ilikuwa na mapendekezo tisa (9) yaliyopitishwa kama maazimio ya Bunge na hivyo kuhitaji utekelezaji. Kwa sababu hiyo Kamati ilifuatilia ili kujua hatua iliyofikiwa kuhusu utekelezaji wa maazimio hayo. Naomba kulijulisha Bunge lako tukufu kuhusu hatua iliyofikiwa na Serikali katika kutekeleza Maazimio hayo ya Bunge kama inavyoonesha kwenye Jedwali Na. 1 linatoa Muhutasari wa hatua ya utekelezaji iliyofikiwa

Jedwari Na. 1: Muhtasari wa mapendekezo yaliyotolewa na Kamati katika taarifa yake kwa hesabu za serikali za mitaa kwa mwaka wa fedha 2013/14 na 2014/15 na utekelezaji wa Serikali.

Na	Muhtasari wa mapendekezo ya Kamati	Muhtasari wa utekelezaji wa Serikali
1	Manunuzi yasiyozingatia Sheria ya Manunuzi ya Umma ya Mwaka 2011.	<p>a)Watumishi kuchukuliwa hatua za kinidhamu ikiwa ni pamoja na kutengua uteuzi wa wakurugenzi wa Halmashauri za Manispaa Kinondoni, Kigoma, Mpanda, Gairo, Nzega na Halmashauri ya Mji Tunduma.</p> <p>b)Marekebisho ya Sheria ya Manunuzi ya Umma namba 7 ya mwaka 2011 na kanuni zake yaliyoweka sharti la mapitio ya mikataba yenye thamani kuanzia TZS 1 bilioni ipitiwe kwanza na Mwanasheria Mkuu wa Serikari kabla ya kusainiwa.</p> <p>c)Uundwaji wa dawati maalum la wataalam katika Halmashauri kwa ajili ya kuratibu masuala</p>

Na	Muhtasari wa mapendekezo ya Kamati	Muhtasari wa utekelezaji wa Serikali
		ya kitaalam katika makubaliano ya uwekezaji wa miradi mikubwa.
2	Usimamizi wa mikataba na utekelezaji wa miradi ya maendeleo.	<p>a) Serikali imeimarisha sehemu ya ufuatiliaji na tathmini katika Ofisi ya Rais TAMISEMI.</p> <p>b) Uimarishaji wa Sekretarieti za mikoa kwa kutoa fedha kwa ajili ya ufuatiliaji wa utekelezaji wa miradi ya maendeleo.</p>
3	Kutekeleza maagizo ya Kamati na kujibu Hoja za Ukaguzi.	<p>a) Serikali imeimarisha sehemu ya ufuatiliaji na tathmini katika Ofisi ya Rais TAMISEMI.</p> <p>b) Wakuu wa mikoa wameelekezwa kuhudhuria vikao vya mabaraza ya madiwani yanapokuwa yanajadili taarifa ya CAG ili kuelewa undani wa hoja</p>

Na	Muhtasari wa mapendekezo ya Kamati	Muhtasari wa utekelezaji wa Serikali
		<p>na mikakati ya kuzijibu.</p> <p>c) Utekelezaji wa mapendekezo ya Kamati na taarifa ya CAG vitatumika kupima utendaji wa wakurugenzi na Waweka Hazina katika Halmashauri.</p>
4	<p>Halmashauri kutenga Mchango wa Asilimia Kumi (10%) ya Mapato kutoka vyanzo vya ndani kwa Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana.</p>	<p>a) Serikali inaendelea kufanya tathmini ili kupata uwiano ulio sahihi wa matumizi ya fedha za mapato ya ndani.</p> <p>b) Ofisi ya Rais TAMISEMI imetoa agizo kwa Makatibu Tawala kusimamia utekelezaji wa agizo hili.</p>
5	<p>Kutenga na kupeleka ruzuku ya asilimia ishiringi (20%) kwa ajili ya Serikali za Mitaa na Vijiji.</p>	<p>Ofisi ya Rais TAMISEMI imetoa agizo kwa Makatibu Tawala kusimamia utekelezaji wa agizo hili.</p>

Na	Muhtasari wa mapendekezo ya Kamati	Muhtasari wa utekelezaji wa Serikali
6	Ukusanyaji wa Mapato kutoka vyanzo vya ndani.	<p>a)Kuanzisha mfumo wa kukusanya mapato wa kielektroniki – LGRCIS.</p> <p>b)Manunuzi ya vifaa vya kukusanyia mapato (point of sales) badala ya kutoa stakabadhi zinazoandikwa kwa mkono.</p> <p>c)Kufanya tathmini ya vyanzo vya mapato vitakavyotakiwa kukusanywa na mawakala.</p>
7	Uboreshaji wa mfumo wa udhibiti wa ndani (internal control system).	<p>a)Halmashauri zote kuhamia katika mfumo wa kielektroniki katika usimamizi wa mapato na matumizi.</p> <p>b)Kutumia teknolojia ya mkongo wa Taifa wa mawasiliano (optic</p>

Na	Muhtasari wa mapendekezo ya Kamati	Muhtasari wa utekelezaji wa Serikali
		<p>fiber) ili kuongeza kasi ya Utendaji kazi wa mfumo wa Epicor.</p> <p>c) Maboresho katika mfumo wa Epicor 9.05 bado yanaendelea</p> <p>d) Maboresho ya utendaji kazi wa kitengo cha ukaguzi wa ndani katika Halmashauri.</p>
8	<p>Wakuu wa Idara na Vitengo kukaimu nafasi zao bila kuthibitishwa kwa muda mrefu na baadhi ya wakuu wa idara kutokuwa na uwezo.</p>	<p>a) Jumla ya nafasi 2,021 za wakuu wa idara zimejazwa.</p> <p>b) Nafasi 802 zinakaimiwa na watumishi ambao wako katika hatua ya upekuzi.</p>
9	<p>Fedha za utekelezaji wa miradi mbalimbali ya maendeleo kuchelewa kutolewa au kutotolewa kabisa na Hazina.</p>	<p>Serikali inaendelea kuboresha mifumo ya ukusanyaji wa mapato na usimamizi.</p>

Chanzo: *Uchambuzi wa Kamati kufuatia taarifa ya Ofisi ya Rais TAMISEMI ya mwezi Januari 2017 kuhusu utekelezaji wa mapendekezo ya Kamati.*

Mheshimiwa Spika, Tathmini ya Kamati inaonesha kuwa pamoja na jitihada zinazofanywa na Serikali na majibu yaliyowasilishwa na Serikali, bado Kamati haijaridhishwa kwani kuna maeneo bado hayajafanyiwa kazi na mengine utekelezaji wake haujakamilika. Baadhi ya maeneo ambayo utekelezaji wake sio wa kuridhisha ni:-

- a) Fedha za utekelezaji wa miradi ya maendeleo kuchelewa kutolewa nap engine kuto kutolewa kabisa na Hazina.
- b) Kutotenga na kupeleka Asilimia Ishirini (20%) ya ruzuku ya fidia kutoka Serikali Kuu (General Purpose Grant - GPG) kwa ajili ya Mamlaka za Chini kufuatia Serikali Kuu kufuta kodi zente kero kwa Wananchi.
- c) Kuchangia 10% ya mapato ya ndani kwa mfuko wa maendeleo wa wanawake na vijana.

- d) Kuendelea kufunga Hesabu za mwisho wa mwaka (final accounts) katika Halmashauri nje ya Mfumo wa Hesabu (Epicor 9.05 system).
- e) Utekelezaji usioridhisha wa miradi ya maendeleo hususani miradi ya maji.

Ili kuboresha utendaji wa Halmashauri, Kamati inaendelea kutoa wito kwa Halmashauri kutekeleza mapendekezo yake kwa ukamilifu na kwa wakati.

Maoni ya Jumla kuhusu Matokeo ya Utekelezaji wa shughuli za Kamati;

Mheshimiwa Spika, Halmashauri zimeendelea kuwa na dosari katika taarifa zake kuhusu Hesabu zilizokaguliwa. Kamati imeendelea kuhimiza uboreshaji wa utendaji kazi ili kuongeza tija. Kwa kuwa ushauri wa Kamati hauzingatiwi na utekelezaji wa maagizo yake haupewi kipaumbele hivyo Halmashauri zimeendelea kuwa na mapungufu na dosari zisizo za lazima.

Kamati ilikumbwa na changamoto mbalimbali ikiwemo kushindwa kufanya ziara za ukaguzi wa miradi ya maendeleo ili kuhakiki thamani ya miradi, kutathmini hali ya sasa ya miradi na changamoto zake katika kutoa huduma kwa wananchi. Kamati inaona kuwa Kufanya mahojiano ya mezani pekee haitoshi kutoa taswira ya uhalisia na uhalali wa matumizi ya fedha za umma.

k)

I) SEHEMU YA PILI

UCHAMBUZI WA MATOKEO YA UTEKELEZAJI

Maelezo ya Jumla kuhusu Uchambuzi;

Mheshimiwa Spika, Katika Mwaka wa Fedha 2015/16 jumla ya Halmashauri 171 zilikaguliwa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali na kupatiwa Hati ya Ukaguzi (Audit Opinion) kulingana matokeo ya ukaguzi huo. Hii ni sawa na ongezeko la 4.2% ikilinganishwa na mwaka wa fedha 2014/15 ambapo jumla ya Halmashauri zilizokaguliwa na kupatiwa hati za ukaguzi zilikuwa 164.

Jedwari Na. 2: Mwenendo wa hati za Ukaguzi zilizotolewa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa kipindi cha miaka minne mfululizo (2012/13 hadi 2015/16).

Mwaka	Hati Zinazoridhisha	Hati Zenye Shaka	Hati Zisizoridhisha	Hati Mbaya
2015/2016	138	32	1	0
2014/2015	47	113	3	1
2013/2014	150	13	0	0
2012/2013	112	27	1	0

Chanzo: Taarifa ya Ukaguzi ya CAG kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha 2015/16

Mheshimiwa Spika, Kwa ujumla ongezeko hili limetokana na utendaji wa Halmashauri nchini umeendelea kuboreshwa na hivyo kubadili aina ya hati zilizotolewa. Idadi ya Hati zinazoridhisha imeongezeka kutoka 47 katika mwaka 2014/15 hadi kufikia hati 138 katika mwaka wa fedha 2015/16. Kadhalika, hati zenye shaka zimepungua kutoka hati 113 katika mwaka wa fedha 2014/15 hadi kufikia hati 32 katika mwaka wa fedha 2015/16. Hivyo katika mwaka wa fedha 2015/16 ni asilimia 18% ya Halmashauri ndizo zilizopewa hati yenye shaka.

Mheshimiwa Spika, Ingawa taarifa ya ukaguzi ya Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali inaonyesha kuwa Halmashauri nyingi zimeimarika katika kufuata taratibu za fedha na kupatiwa hati inayoridhisha, bado kuna uwezekano

wa Halmashauri hizo kuwa na makosa kadhaa ambayo kwa mujibu wa viwango vya Ukaguzi wa Kimataifa (ISSAI) makosa hayo hayazuii mkaguzi kufanya ukaguzi kwa mawanda yanayotakiwa na kutoathiri taarifa ya fedha. Aidha, Halmashauri zilizopata hati isiyoridhisha zilikutwa na dosari mbalimbali za kihesabu zikiwemo:-

- a) Baadhi ya mali za kudumu kutoonyeshwa katika taarifa za fedha;
- b) Kutotenganisha thamani ya ardhi na majengo kwa kufuata viwango vya kihesabu vya Kimataifa (IPSA 17);
- c) Kuondoa thamani ya baadhi ya mali za Halmashauri bila kufuata taratibu za fedha;
- d) Makosa katika kiasi cha bakaa kati ya taarifa ya fedha na fedha taslimu;
- e) Kiasi cha fedha za ruzuku ya matumizi ya kawaida kuripotwa pungufu;
- f) Baadhi ya malipo kufanyika bila vielelezo; na
- g) Kukosekana kwa vielelezo vya kiasi cha fedha kilichofutwa kwenye vitabu kabla ya kuingia benki.

Mheshimiwa Spika, Kwa miaka miwili mfululizo baadhi ya Halmashauri zimeendelea kupatiwa hati yenye shaka kufuatia upungufu na dosari katika taarifa zao za fedha. Miongoni mwa dosari hizo ni kutojibu hoja za ukaguzi na maandalizi ya kitabu cha LAAC kufanyika bila kufuata utaratibu wa kawaida. Mathalani, Halmashauri hazikuandaa juzuu za viambatisho vya majibu ya hoja za ukaguzi na maagizo ya Kamati jambo lililozuia mawanda ya Kamati kufanya uhakiki. Mfano wa baadhi ya dosari hizo ni kama ifuatavyo;

- a) Deni halisi la Halmashauri halikuonyeshwa katika kitabu cha LAAC;
- b) Uthibitisho wa wadaiwa na wadai wa Halmashauri haukuwasilishwa kwa CAG kwa ajili ya uhakiki wa uhalali wake;
- c) Malipo ya fidia ya ardhi yaliyofanyika lakini Halmashauri zilishindwa kuwasilisha mchanganuo na uthibitisho wa malipo hayo kwa CAG kwa uhakiki;
- d) Malipo ya posho kwa watumishi kufanyika mara mbili (double payments);

- e) Kukosekana kwa vielelezo vya uhalali wa malipo ya Asilimia Kumi (10%) ya Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana;
- f) Mkanganyiko (confusion) katika taarifa ya hesabu za mradi na kusababisha bakaa kutojulikana zilipo; na
- g) Kutotangaza maoni (opinion) na taarifa ya Hesabu zilizokaguliwa na Mdhibiti na mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) katika magazeti yanayosomwa zaidi na wananchi.

Mheshimiwa Spika, Kutokana na Taarifa ya Ukaguzi wa Hesabu za Mamlaka ya Serikali za Mitaa na maelezo ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, na Mahojiano baina ya Kamati ya Hesabu za Serikali za Mitaa na Halmashauri 42 zilizoitwa kuja mbele ya Kamati; Kamati haijaridhika na utendaji wa Halmashauri 14 zifuatazo:-H/M Sumbawanga, H/M Shinyanga, H/M Dodoma, H/W Korongwe, H/W Ukerewe, H/W Sengerema, H/W Morogoro, H/W Hanang, H/W Rombo, H/W Kibondo, H/W Kasulu ,H/W Ngara, H/W Longido na H/Mj Geita kupata Hati za Ukaguzi zenye mashaka kwa kipindi cha miaka miwili mfululizo.

Uchambuzi kwa Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa Mwaka wa Fedha 2015/16

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia vigezo na mambo ya msingi niliyoyatajwa hapo awali, Uchambuzi wa Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali ulibainisha mambo yafuatayo:-

Usimamizi wa Mikataba na Manunuzi yasiyozingatia Sheria ya Manunuzi ya Umma (*Sura ya 9 ukurasa wa 89 hadi 152 wa taarifa ya ukaguzi ya CAG*)

Mheshimiwa Spika, Yapo manunuzi ya bidhaa na huduma yaliyofanyika nje ya Bajeti ya mwaka husika (kinyume na utaratibu unaotaka manunuzi yote kufanyika kulingana na bajeti iliyoidhinishwa), manunuzi kufanyika kwa fedha taslimu kinyume na Sheria ya Manunuzi ya Umma, Manunuzi kufanyika bila idhini ya Bodi ya Zabuni, Fedha kulipwa kwa

manunuzi ambayo hayakufanyika,na Utekelezaji wa shughuli za Miradi ambayo haipo kwenye Mpango wa Manunuzi wa Mwaka.

Mheshimiwa Spika, Taarifa ya ukaguzi wa Hesabu za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha unaoishia tarehe 30 Juni,2016 imeonesha kuwa jumla ya Halmashauri 50 nchini sawa na asilimia 29 zilikuwa na tatizo la ununuzi usiozingatia taratibu za ununuzi zilizowekwa na Sheria ya ununuzi wa Umma. Miongoni mwa mambo yaliyokiuka taratibu za ununuzi (Procurement Practises and Procedures) ni kununua bidhaa na Huduma nje ya bajeti iliyoidhinishwa kwa mwaka huo. Kamati ilibaini kuwa jumla ya Halmashauri 171 sawa na asilimia 92 zilifanya ununuzi wa thamani ya TZS 11.5 bilioni nje ya Bajeti ya mwaka. Vilevile Halmashauri hizo jumla ya TZS 1.49 bilioni kulipa madeni ya miaka ya nyuma licha ya kuwa madeni hayo hayakuwepo katika Taarifa za Fedha za miaka hiyo. Ulipaji huo wa madeni ulifanyika nje ya bajeti za Halmashauri hizo kwa mwaka wa fedha unaoishia tarehe 30 Juni, 2016. Mtindo huo sio tu unaashiria hatari ya upotevu wa fedha za umma, bali

pia unaathiri ufanikishaji wa malengo ya bajeti yalikusudiwa.

Mheshimiwa Spika, Katika mwaka wa fedha 2015/16 kati ya Halmashauri 171 zilizokaguliwa na Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG), Halmashauri 50 sawa na 29% hazikufuata Sheria ya Manunuzi ya Umma katika kufanya manunuzi mbalimbali ya huduma na bidhaa. Halmashauri hizo ni pamoja na H/Jiji Dar es Salaam, H/Jiji Mbeya, H/M Musoma, H/W Arusha, H/W Chunya, H/W Iringa, H/W Nkasi, H/W Sumbawanga, H/W Tabora.

Mheshimiwa Spika, Hoja ya Kamati katika tatizo la kutofuata sheria na taratibu za manunuzi ya umma, ni kuwa matumizi hayo ni ufujaji wa fedha za umma na hayana tija. Na hivyo, Serikali inaendelea kupoteza fedha nyingi, ambazo zingeweza kutumika kutatua matatizo ya Wananchi katika maeneo mengine.

Usimamizi wa matumizi ya fedha za umma usiozingatia Sheria, kanuni na Taratibu (*Sura ya*

10 ukurasa wa 153 hadi 173 wa taarifa ya ukaguzi ya CAG)

Mheshimiwa Spika, Agizo Namba 8(2) (c) la Memoranda ya Fedha za Serikali za Mitaa la mwaka 2009 linazitaka Halmashauri kudhibiti na kutunza nyaraka zote za malipo. Nyaraka za malipo huthibitisha uhalali wa malipo kwa huduma au bidhaa iliyonunuliwa. Katika mwaka 2015/16 jumla ya Halmashauri 109 sawa na asilimia 59 zilifanya malipo yenye thamani ya TZS 9.8 bilioni bila kuwa na nyaraka muhimu kama vile hati ya madai, hati ya kukiri kupokea malipo na taarifa ya shughuli za zilizolipwa ufafanuzi halisi unaonekana katika Jedwali na.3

Jedwari Na. 3: Muhtasari wa kiasi cha malipo yaliyofanyika kwa nyaraka pungufu kwa miaka minne (4) mfululizo.

Na	Mwaka wa fedha	Kiasi cha Malipo (TZS)	Jumla ya Halmashauri zilizofanya malipo hayo
----	----------------	------------------------	--

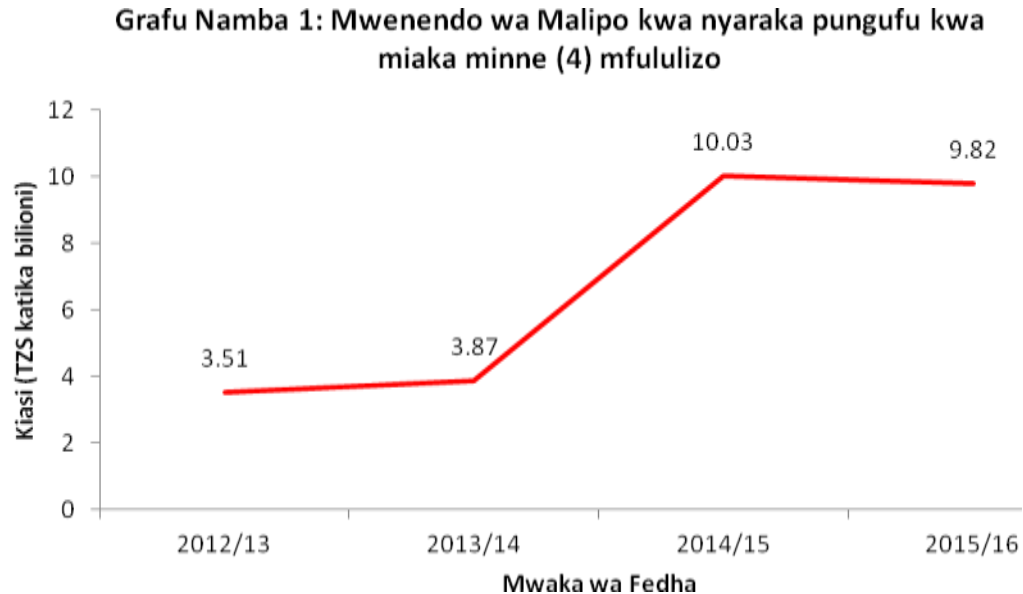
Na	Mwaka wa fedha	Kiasi cha Malipo (TZS)	Jumla ya Halmashauri zilizofanya malipo hayo
1	2015/2016	9,818,166,618.00	109
2	2014/2015	10,031,058,789.00	82
3	2013/2014	3,878,602,680.00	80
4	2012/2013	3,514,703,776.00	67

Chanzo: Taarifa ya Ukaguzi ya CAG kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha 2015/16

Kamati ilitaka kujua sababu ya kufanya malipo bila kuwa na nyaraka na kubaini kuwa kitengo cha ukaguzi wa awali (pre- audit section) hakifanyi kazi yake ipasavyo katika Halmashauri. Kwa maelezo hayo, ni dhahiri matumizi hayo ya Fedha za umma yamekiuka misingi na taratibu jambo ambalo linahatarisha manufaa yaliyokusudiwa kwa Halmashauri na wananchi kwa ujumla.

Mheshimiw Spika, ili kuliwezesha bunge lako tukufu kupata mwenendo wa malipo yasiyokuwa na nyaraka

za uthibitisho kwa miaka minne, Grafu Na. 1 linaonesha hali ilivyo.

Chanzo: Taarifa ya Ukaguzi ya CAG kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha 2015/16

Mheshimiwa Spika, Kwa mantiki hiyo malipo hayo hayakuthibitisha uhalali wake. Uchambuzi unaonyesha kuwa tatizo la malipo kufanyika pasipo kuwa na nyaraka limekuwa likiongezeka mwaka hadi mwaka, hali hii, ni dalili ya kushindwa kupata suluhisho la kudumu katika tatizo hili sugu la matumizi ya fedha za Umma. Kukosekana kwa nyaraka muhimu za kuthibitisha uhalali wa malipo ni kiashiria kikubwa cha wizi.

Mheshimiwa Spika, Limebainika pia, tatizo lingine kubwa kwa Halmashauri kushindwa kusimamia ipasavyo akaunti za amana kutokana na kutokuwepo kwa utunzaji mzuri wa rejista za amana. Akaunti ya amana isiposimamiwa vizuri huweza kutumika katika kugharamia matumizi mbalimbali bila kuonyesha akisi yake kuwa fedha hizo ziliingizwa katika akaunti hizo. Katika mwaka 2015/16 matumizi mbalimbali yenye thamani ya TZS 13.8 bilioni yalifanyika bila kuonesha kama kiasi hicho kilikuwa kimepokelewa katika akaunti za amana. Tatizo hili linasababishwa na udhaifu katika mfumo wa udhibiti wa ndani (weak internal control system). Kadhalika, Matumizi hayo mabaya ya akaunti ya amana yanafanyika kwa visingizo vifuatavyo:- Maagizo kutoka ngazi za juu, Fedha kuingizwa kwenye akaunti hiyo bila kuwepo muongozo wa matumizi, Kufanya matumizi bila idhini ya mamlaka husika na hivyo kuathiri kazi zilizokusudiwa. Halmashauri nne (4) zilizoonekana kuwa na kiasi kikubwa cha matumizi yasiyodhibitiwa kutoka katika akaunti ya amana ni H/W Meatu (TZS 3.05 bilioni), H/W Nkasi (TZS 718.5

milioni), H/W Wanging'ombe (TZS 561.3 milioni) na H/W Handeni (TZS 460.6 milioni).

Mheshimiwa Spika, Hoja ya Kamati ni kuwa Maafisa Masuuli wanazembea katika kusimamia mifumo ya ndani ya udhibiti wa mapato na matumizi, hali ambayo huchangia matumizi mabaya ya fedha za umma na kuathiri hali ya upatikanaji wa huduma bora kwa Wananchi.

Usimamizi usio na tija wa mikataba na utekelezaji wa miradi ya maendeleo (*sura ya 8 na 9 ya ukurasa wa 78 hadi 152 wa taarifa ya ukaguzi ya CAG*)

Mheshimiwa Spika, Sehemu kubwa ya fedha zinazotengwa na serikali katika bajeti kila mwaka na kupelekwa katika Halmashauri hutumika katika manunuzi ya bidhaa na huduma. Kwa hali hiyo, mchakato unaohusisha matumizi hayo unapaswa kuwa madhubuti ili kudhibiti ufujaji wa fedha za umma. Lakini pia, fedha nyingine kama vile mapato kutoka katika vyanzo vya ndani na fedha za wafadhili kwa

kiasi kikubwa hutumika katika manunuzi ya bidhaa na huduma.

Mheshimiwa Spika, Katika mahojiano na Halmashauri 42 katika kipindi hiki, Kamati imebaini udhaifu katika usimamizi wa utekelezaji wa mikataba na usimamizi wa miradi ya maendeleo hali inayoathiri moja kwa moja utoaji wa huduma kwa Wananchi. Mathalani, katika Halmashauri ya Wilaya ya Nkasi, miradi mitano (5) yenye thamani ya TZS 4.2 bilioni haijakamilika kwa muda mrefu kutokana na udhaifu katika usimamizi wa mikataba.

Udhaifu huo unasababisha baadhi ya Miradi ya Maendeleo katika Halmashauri nchini kuchukua muda mrefu kukamilika, au kukamilika kwa wakati lakini kwa kiwango cha chini tofauti na makubaliano. Aidha, dosari hii imesababisha miradi mingine kutokamilika kabisa, na mingine kutotekelezwa. Vilevile, kuna baadhi ya Miradi imekamilika lakini haitumiki kama ilivyokusudiwa.

Mheshimiwa Spika, Baadhi ya Halmashauri zimeendelea kuonyesha udhaifu katika usimamizi wa utekelezaji wa kandarasi mbalimbali. Mathalani

Halmashauri ya Wilaya ya Tunduru ilitoa zabuni zenye thamani ya TZS 2.02 bilioni kwa Wazabuni mbalimbali lakini Wazabuni hao walishindwa kumaliza kandarasi kwa wakati, vilevile lipo tatizo la wazabuni na wakandarasi kushindwa kuwasilisha mpango wa kazi hata baada ya kupewa muda wa ziada (extension), kutowasilisha hati ya dhamana ya utekelezaji miradi (performance bond) kwa Halmashauri, na kutowasilisha hati ya ulipaji wa kodi (tax clearance certificate).

Mheshimiwa Spika, Tarehe 25 Mei 2012 Halmashauri ya Manispaa Ilala iliingia mkataba na Kampuni ya Remix Centre Ltd kwa ajili ya kupima viwanja vya wananchi katika baadhi ya maeneo ya kata ya Chanika na Msongola. Tarehe 1 Desemba 2014, wakati utekelezaji wa mkataba huo ukiendelea, yalifanyika mabadiliko ya mkataba huo ambayo hayakuwa na vielelezo vya uhalali wala chanzo chake lakini yalikubaliwa na Halmashauri. Kampuni hii ilipewa kipindi cha miaka mitatu (3) kupima jumla ya viwanja 30,000 lakini hadi kufikia tarehe 6 Januari 2016

kampuni hii ilikuwa imepima viwanja 870 tu sawa na asilimia 3% ya viwanja vyote. Pamoja na kusuasua kwa utekelezaji wa mradi huu Halmashauri haikuweza kujitoa katika mradi huu. Kadhalika Halmashauri haikuweza kutoa hati za viwanja vilivyopimwa .

Mheshimiwa Spika, Kampuni ya Remix Centre Ltd ililipwa kiasi cha TZS 715.27 milioni kwa ajili ya mauzo ya viwanja 84 lakini pia kampuni hiyo ililipwa kiasi cha TZS 3.6 bilioni na Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Tanzania (TAA) kama mauzo ya viwanja 800. Ingawa fedha hizo zimetokana na mradi huo chini ya usimamizi wa pamoja na Halmashauri, hakuna fedha yeyote iliyowasilishwa kwa Halmashauri. Kampuni hiyo imeshindwa kuonyesha kwa uwazi jumla na uhalali wa gharama zilizotumika katika mradi.

Mheshimiwa Spika, sambamba na kufanya mahojiano na Halmashauri 42 Kamati ilifanya ziara katika Halmashauri saba (7) zifuatazo ; H/Jiji Tanga, H/ Jiji Mbeya, H/M Dodoma, H/W Korogwe, H/W Kilindi, H/W Rungwe na H/W Kyela. Katika ziara hizo

Kamati iliweza kufanya ukaguzi wa miradi ya maendeleo kumi na tisa (19) na yafuatayo ni matokeo yaliyobainishwa katika baadhi ya miradi.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Korogwe ilidhinishiwa fedha kiasi cha TZS 314 milioni kwa ajili ya mradi wa maji wa Changalikwa. Mkandarasi Cosmos Engineering Co ltd aliingia mkataba namba (LGA/125/2012- 2013/W/55/LOT 3) Agosti, 2013 wa kujenga miundombinu ya maji katika kata ya Changalikwa. Kamati ilibaini mapungufu kadhaa kama vile; Mtandao wa mabomba wenye mita 300 kati ya mita 7,040 yamepasuka na kukatika sehemu mbali mbali. Mita (Consumer Meter) za mradi hazifanyi kazi japo kuwa huduma maji inaendelea, Hodhi la kunyweshea mifugo maji (Cattle Trough) limejengwa chini ya kiwango na kushindwa kutumika, gharama

kubwa ya huduma ya maji kutokana na matumizi ya jenereta. Kamati imebaini pia kuwepo kwa mazingira ya viashiria vya rushwa, kwani licha ya mradi huo kutekelezwa kwa kiwango cha chini Msimamizi mshauri (project consultant) ameendelea kupewa kazi katika mradi huo. Kadhalika, Halmashauri hiyo imeshindwa kutoa vielelezo vya matumizi ya fedha kiashi cha TZS 20 milioni zilizotumika katika Mradi huo.

Mheshimiwa Spika, katika Halmashauri ya Wilaya Rungwe, Kamati ilifanya ukaguzi wa Mradi wa maji Masoko. Kama ilibaini kasoro za mradi kutokamilika kwa wakati kwani utekelezaji wa mradi huo ulianza mwaka 2009 na hadi sasa bado haujakamilika. Halmashauri ya Rungwe iliamua kuvunja Mkataba na

Mkandarasi mwaka 2012 kutokana na Mkandarasi kuchelewesha mradi na kushindwa kuwasilisha hati ya dhamana (performance bond). Wakati wa kuvunja Mkataba huo mkandarasi alikuwa ameshalipwa kiasi cha TZS 1.263 bilioni na Mkandarasi Mshauri (project consultant) alilipwa kiasi cha TZS 675.19 milioni nje ya utaratibu kwa kigezo cha muda (time based contract). Aidha, Halmashauri haukuzingatia maoni na ushauri wa Mwanasheria Mkuu wa Serikali juu ya ongezeko la kiasi cha TZS 549.78 sawa na Asilimia 37 ya gharama ya kazi iliyoongezeka nje ya Mkataba wa mwanzo.

Mheshimiwa Spika, Vilevile Kamati ilikagua mradi wa Soko la Mwanjelwa lililopo katika Jiji la Mbeya. Kamati ilibaini mapungufu makubwa katika ujenzi na uendeshaji wa mradi huo. Soko hilo limekamilika lakini vyumba na vizimba vingi havitumiki kama

ilivyokusudiwa, baadhi ya Wafanyabiashara ndogondogo walio nje ya soko hawalipi kodi, Msimamizi au Mkusanya ushuru katika soko hilo M/S Prolat Consultant aliyewekwa na Benki ya CRDB anakusanya mapato ya soko hilo bila Halmashauri ya Jiji kufahamu kiasi kinachokusanywa kutokana na mkataba uliopo. Kadhalika Halmashauri ya Jiji ina mzigo mkubwa wa kulipa deni la Benki lilitokana na ujenzi wa soko hilo kiasi cha TZS 63 Bilioni pamoja na riba ifikapo mwaka 2031, deni ambalo ukokotoaji wake umetiliwa mashaka. Halmashauri ya Jiji la Mbeya haina uwezo wa kulipa deni hilo kutokana na mapungufu yaliyopo katika uendeshaji wa mradi.

Mheshimiwa Spika, Kupitia mradi wa LSP II unaoratibiwa na Ofisi ya Bunge, Kamati ilifanya ukaguzi wa thamani katika mradi wa maji wa Mkonze

katika Manispaa ya Dodoma. Mradi huu ulikuwa na thamani ya TZS 497.1 milioni na ulianza kutekelezwa tarehe 27 Septemba 2012 na kukamilika tarehe 22 Machi 2014 ikiwa ni mwaka mzima tangu tarehe rasmi ya kumaliza ujenzi kupita. Mradi huu ulipangwa kuwa na vituo vya kutolea huduma ya maji (Water Delivery Points) 15 na kunufaisha wananchi 8,570 katika kata ya Mkonze. Mwaka 2015 Kamati ya Maendeleo ya Kata ya Mkonze iliamua kumkabidhi mradi huo Ndg. Yasin Ally ili auendeshe kwa kuwa Kamati haikuwa na fedha ya kununua pampu ya kuvutia maji (Water Pump) iliyokuwa imeungua.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Manispaa ya Dodoma ilitoa maelezo kuwa palikuwa na mawasiliano baina ya Kamati ya Watumiaji Maji (COWSO) hiyo na Manispaa kutaka mwongozo wa ukabidhishaji wa

mradi huo kwa mtu binafsi lakini Manispaa haikutoa ushirikiano. Kimsingi mradi huo kukabidhiwa kwa mtu binafsi kuundesha ni kinyume na taratibu na hivyo kwa namna yeyote Mkataba uliopo baina ya Halmashauri na mwendeshaji huyo ni batili na unapaswa kuvunjwa mara moja. Huu ni mfano wa namna Halmashauri zinavyoshindwa kusimamia utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwa manufaa ya wananchi.

Mheshimiwa Spika, Hoja ya Kamati ni kwamba, kumbainika kuwepo kwa kasoro nyingi za usimamizi, ufuatiliaji na utekelezaji wa miradi ya maendeleo katika halmashauri Nchini. Hali ambayo, imechangiwa na uzembe wa baadhi ya Watumishi, uchache wa wataalamu kwenye Halmashauri, Usanifu hafifu wa miradi,

kutokushirikishwa kwa Wananchi kikamilifu na utaratibu mbovu wa utoaji zabuni kwa Wakandarasi. Na hivyo, Wananchi wameendelea kukosa huduma tarajiwa licha ya Serikali kuendelea kutenga fedha nyingi kwa ajili ya miradi ya maendeleo husika.

Udhaifu katika kusimamia ukusanyaji wa Mapato ya Ndani (*sura ya 11 ukurasa wa 204*)

Mheshimiwa Spika, kumeendelea kuwepo na udhaifu katika usimamizi wa ukusanyaji wa Mapato kutoka Vyanzo vya Ndani unaofanywa na Halmashauri kwa Mawakala wa Mapato bila hatua stahiki kuchukuliwa mapema. Hali hii imesababisha kiasi kikubwa cha fedha kutokusanywa kwa wakati, upotevu wa vitabu vya kukusanyia mapato na kutowasilishwa na Halmashauri kushindwa kukusanya kabisa mapato yake.

Ili kuondokana na utegemezi wa ruzuku kutoka serikali kuu Halmashauri zimekuwa zikihimizwa kuongeza wigo wa vyanzo mapato kwa kufanya tathmini ya vyanzo

vilivyopo na kuongeza vingine. Halmashauri inaposuasua katika kukusanya mapato sio tu kwamba inaonyesha kutozingatia ushauri wa Kamati bali pia huendelea kuwa tegemezi kwa ruzuku kutoka Serikali Kuu na hivyo kushindwa kutoa huduma kwa wananchi.

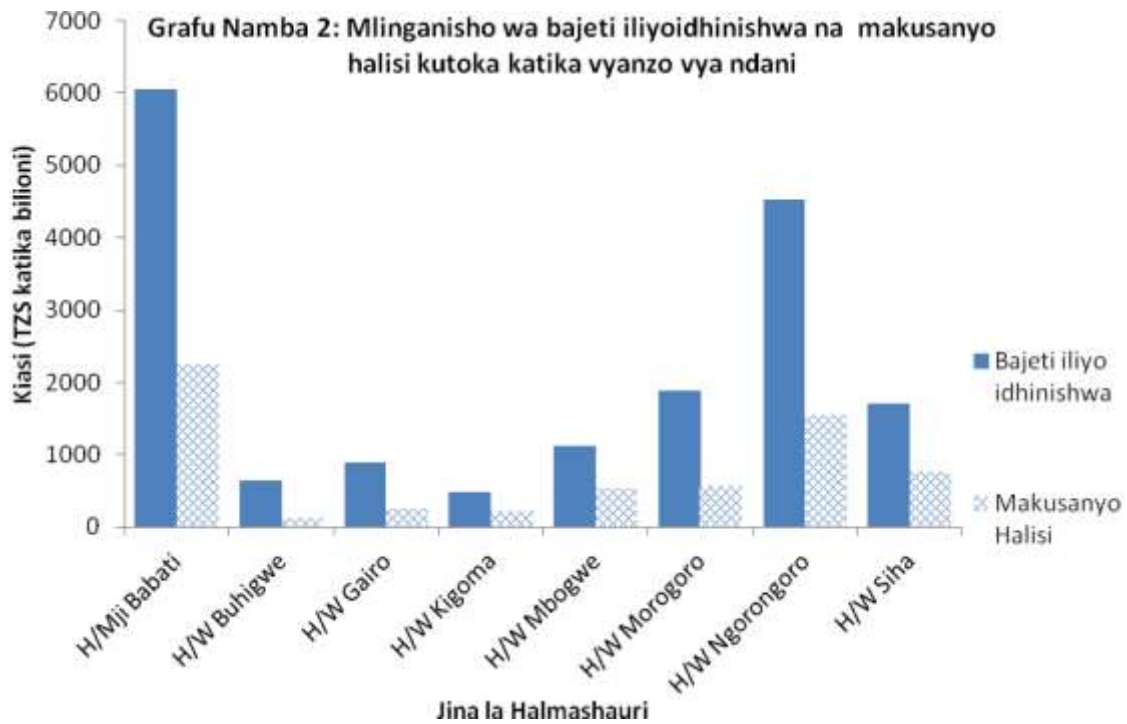
Mheshimiwa Spika, Agizo la 38 (3) la Memoranda ya Fedha ya Mamlaka za Serikali za Mitaa la 2009, linazitaka Halmashauri kumtaka wakala wa kukusanya mapato kuweka dhamana yenye thamani ya malipo ya miezi mitatu, ili kuikinga Halmashauri hiyo na hasara zinazoweza kutokea iwapo wakala atashindwa kukusanya na kuwasilisha mapato kutoka vyanzo vya ndani. Lakini kwa kukosekana kwa mbinu, mkakati na jitihada katika kusimamia kwa ukamilifu ukusanyaji wa mapato kumepelekea Halmashauri nyingi kushindwa kukusanya mapato hayo. Mathalani, katika mwaka wa fedha 2015/16 jumla ya Halmashauri 80 hazikukusanya mapato kutoka kwa mawakala kiasi cha TZS 6.03 bilioni. Sambamba na hilo, jumla ya Halmashauri 91 zilishindwa kukusanya mapato kutoka katika vyanzo vyake vya ndani kiasi cha TZS 21.03 bilioni pamoja na ukweli kwamba Halmashauri zinao uwezo wa kutunga

au kurekebisha sheria ndogo ili kuongeza vyanzo vya mapato.

Jedwali Na. 4 : Muhtasari wa makusanyo kutoka vyanzo vya ndani kwa baadhi ya Halmashauri zilizoshindwa kufikia malengo kwa mwaka wa fedha 2015/16.

Na.	Jina Halmashauri	la	Bajeti iliyoidhinishwa	Makusanyo halisi
1	H/Mji Babati		6,044,154,000.00	2,243,110,445.00
2	H/W Buhigwe		638,895,000.00	127,587,000.00
3	H/W Gairo		889,565,800.00	238,919,208.00
4	H/W Kigoma		477,607,000.00	214,852,032.00
5	H/W Mbogwe		1,130,281,000.00	526,532,190.00
6	H/W Morogoro		1,891,754,500.00	569,119,112.00
7	H/W Ngorongoro		4,527,363,584.00	1,535,621,971.00
8	H/W Siha		1,705,516,770.00	758,444,735.00

Chanzo: *Taarifa ya Ukaguzi ya CAG kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha 2015/16*

Chanzo: Taarifa ya Ukaguzi ya CAG kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha 2015/16

Mheshimiwa Spika, Grafu namba 2 linaonesha kuwa Halmashauri zote 8 hazikuweza kukusanya zaidi ya nusu ya bajeti iliyoidhinishwa. Halmashauri ya Wilaya ya Buhigwe inaonekana kuwa na makusanyo pungufu zaidi kwa kulinganisha na Halmashauri nyingine. Kadhalika, Halmashauri ya Mji Babati, Morogoro na Ngorongoro zinaonekana kuwa na makisio makubwa ambayo hayana uhalisia ikilinganishwa na kiasi

kilichokusanywa. Makusanyo halisi yangeweza kuongezeka iwapo Halmashauri zingekuwa na utaratibu wa kufanya tathmini ya vyanzo vya mapato ya ndani.

Mheshimiwa Spika, Aidha, kumeendelea kuwa na udhaifu katika kuhakikisha kuwa vitabu vya kukusanyia mapato vinawasilishwa kwa Afisa Masuuli kila mwezi kama taratibu za fedha zinavyoelekeza. Kushindwa kuwasilisha vitabu vya kukusanyia mapato kunasababisha upotevu wa mapato na ubadhilifu wa fedha za umma. Kadhalika, Halmashauri hushindwa kujua kwa usahihi kiasi kilichokusanywa na hivyo kupunguza kiwango cha makusanyo. Katika mwaka wa fedha 2014/15 jumla ya vitabu 814 havikuwasilishwa wakati wa ukaguzi na katika mwaka 2015/16 jumla ya vitabu 817 havikuwasilishwa. Kamati inaona kuwa hili ni tatizo sugu na kuzitaka Menejimenti za Halmashauri

nchini kuimarisha Mfumo wa udhibiti wa ukusanyaji mapato ya ndani.

Mheshimiwa Spika, Hoja ya Kamati ni kwamba, Halmashauri zimekosa ufanisi katika usimamizi na udhibiti wa ukusanyaji mapato kutoka vyanzo vya ndani. Pamoja na udhaifu wa kusimamia, Halmashauri zimeendelea kukosa mapato kutoka vyanzo vya ndani , na hivyo kuwa tegemezi kwa Serikali Kuu.

Kutotekeleza Maagizo ya Kamati na kutojibu Hoja za Ukaguzi (*sura ya 3 ukurasa wa 17 wa taarifa ya CAG*)

Mheshimiwa Spika, kifungu cha 15 (a)-(c) cha Nyongeza ya nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge

kinaitaka Kamati kufuatilia utekelezaji wa mapendekezo yaliyokwisha tolewa na Kamati awali. Kumbukumbu zinaonesha kuwa Kamati ili zitaka Halmashauri nchini kuzingatia masharti ya kifungu cha 40 cha sheria ya Ukaguzi wa Umma Na.11 (Public Audit Act) ya mwaka 2008. Kifungu hicho kinawapa Maafisa Masuuli wajibu wa kujibu hoja zinazotolewa katika Taarifa za kila mwaka za Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG). Hata hivyo, Kamati imebaini uwepo wa Maafisa Masuuli katika Halmashauri nchini zembea kujibu Hoja za ukaguzi kinyume na masharti ya sheria.

Mheshimiwa Spika, ili kujiridhisha kwa kuwapa nafasi ya kusikilizwa Maafisa hao (Right to be heard), Kamati ilipanga Vikao vya mahojiano na kupokea maelezo kutoka kwa Menejimenti za Halmashauri

nchini zilizoainishwa kuwa na hoja. Wakati wa Mahojiano Kamati ilibaini kuwa Maafisa Masuuli walishindwa kutoa maelezo yenye mantiki kuhusu sababu za kutojibu hoja. Aidha, wapo baadhi yao walishindwa kujibu hoja kwa wakati na wengine kushindwa kujibu hoja kwa ukamilifu. Mambo yaliyosababisha Halmashauri nyingi nchini kuendelea kuwa na hoja nyingi za ukaguzi zisizojibiwa. Kwa bahati mbaya tatizo hili la kutojibu hoja za ukaguzi limekuwa likijirudia mara nyingi jambo linalotosha kuainisha suala hili katika orodha ya matatizo sugu

Mheshimiwa Spika, hoja za ukaguzi ni kiashiria cha kuwepo kwa matumizi mabaya ya Fedha za Umma. Kwa msingi huo, Kamati ilitoa mapendekezo maalum kuhusu tatizo hilo ili kurekebisha dosari hiyo. Ni jambo linaloleta wasiwasi kwa Mapendekezo ya Kamati

kuhusu matumizi ya fedha za Umma kutozingatiwa kama inavyoonyeshwa kwenye jedwali lifuatalo kwa muda miaka mitatu.

Jedwali Na. 4: Muhtasari wa utekelezaji wa Maagizo ya Kamati na Hoja za Ukaguzi katika Halmashauri nchini kwa mwaka wa fedha 2015/16

Mwaka wa Fedha	Idadi ya Halma shauri	Jumla ya Mapende kezo	Yaliyotekel ezwa	Yanayoende lea kutekelezwa	Yasiyote kelezwa
2014/15	164	1094	433	231	430
Asilimia ya utekelezaji	-	100	40	21	39
2013/14	118	900	408	201	291
Asilimia ya utekelezaji	-	100	45	22	33
2012/13	123	1146	536	240	370
Asilimia ya utekelezaji	-	100	47	21	32

Chanzo: Taarifa ya Ukaguzi ya CAG kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha 2015/16

Mheshimiwa Spika, Kamati ilibaini udhaifu uliopo katika dhana ya uwajibikaji hasa inapotokea maagizo ya Kamati na hoja za ukaguzi kuvuka mwaka mmoja wa fedha kwenda mwingine au Kamati kuvunjika kufuatia Bunge kumaliza uhai wake na hasa dhana ya maagizo ya Kamati kutotekeleza kabisa. Halmashauri zinapaswa kuwa na Mpango Mkakati wa Muda Maalum wa kutekeleza maagizo ya Kamati na kujibu hoja za ukaguzi ambao utaonyesha muda, namna ya utekelezaji, na muhusika hivyo kutoa nafasi ya uwajibikaji pale uzembe unapobainika.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapenda kuweka wazi kuwa hakuna sababu zamsingi zilizotolewa na Halmashauri yeyote za kushindwa kujibu hoja za ukaguzi na kutekeleza maagizo ya Kamati. Hii inaonyesha kuwa utekelezaji wa matakwa haya unafanywa kwa mazoea. Mathalani, Halmashauri ya

Wilaya ya Rombo ilishindwa kabisa kujibu hoja za ukaguzi na kutekeleza maagizo ya Kamati

Hoja ya Kamati ni Kuwa, Maagizo ya Kamati hutokana na mahojiano baina ya Kamati na Halmashauri kufuatia Taarifa ya Mkaguzi na Mdhhibiti Mkuu wa Hesabu za Serikali, nini Tamko la Ofisi ya Rais – TAMISEMI juu ya uzembe wa kutotekeleza maagizo ya Kamati na kutojibu hoja za Ukaguzi kwa ukamilifu na kwa wakati?

Kutotenga mchango wa Asilimia Kumi (10%) ya Mapato kutoka vyanzo vya ndani kwa Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana na Asilimia Ishirini (20%) ya ruzuku kutoka Serikali Kuu kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa na Vijiji (*sura ya 13 ukurasa wa 254 wa taarifa ya CAG*)

Mheshimiwa Spika, Ili kuongeza kasi ya shughuli za maendeleo katika Halmashauri nchini, Halmashauri hutakiwa kuchangia asilimia 10% ya mapato yake ya ndani katika mfuko wa maendeleo wa wanawake na

vijana. Mfuko huu hujiendesha kwa kukopa na kujizungusha (loan revolving fund) na fedha hukopeshwa kwa vikundi vinavyojihusisha na shughuli za maendeleo kwa makundi ya wanawake na vijana chini ya usimamizi na uratibu wa Halmashauri yenyewe. Ingawa Kamati imekuwa ikisisitiza Halmashauri kutenga asilimia 10% na kuwasilisha katika mfuko huo, lakini imekuwa ni vigumu kwa Halmashauri kutekeleza suala hilo kwa ukamilifu.

Halmashauri zote 42 zilizohojiwa na Kamati kwa mwaka huu zipo zilizotenga kiasi kidogo na nyingine hazikutenga kabisa wala kuwasilisha marejesho ya fedha za Mfuko huu. Aidha, Kamati imebaini kiasi cha TZS 4.1 Bilioni ziko mikononi wa vikundi na hakuna mfumo madhubuti wa kuzirejesha wakati Mfuko huu unaendeshwa kwa kuweka fedha na kukusanya marejesho ili vikundi vingine pia vipate fursa ya kukopa (Revolving Fund). Kamati imebaini kuwa matumizi ya Mfuko huu uishia kwenye gharama za uendeshaji semina na uchapishaji vipeperushi kwa Watendaji badala ya walengwa.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri zote zimekuwa zikitoa sababu ya kuwa na mzigo mkubwa wa gharama za uendeshaji hivyo kushindwa kutenga na kuwasilisha mchango huo. Maoni ya Kamati ni kuwa, kutopeleka michango katika Mfuko huo kunapunguza tija ya mfuko huo kwa kutotoa fursa kwa wajasiriamali kunufaika na mikopo. Ukweli ni kwamba wajasiriamali wengi wanaweza kunufaika na mikopo kupitia mfuko huu kwa kuwa masharti ya ukopaji ni machache na yanayoweza kutimizwa, riba inayotozwa ni nafuu kulinganisha na riba zinazotozwa na mabanki ya biashara na taasisi nyingine za fedha, na pia mchakato wa utoaji mkopo kupitia mfuko huu ni mfupi.

Mheshimiwa Spika, Maagizo yanayotolewa na Kamati ya LAAC hayana nguvu kisheria na hivyo utekelezaji wake unaweza kuchukuliwa kuwa wa hiari na hivyo kusababisha ugumu wa kushitaki na kupata ufumbuzi kwa kutumia sheria. Mathalani, Halmashauri ya Jiji Mwanza katika mwaka 2015/16 haikutenga jumla ya TZS 1.03 bilioni kwa mfuko huu, Halmashauri

ya Manispaa Ilala kiasi cha TZS 2.35 bilioni na Halmashauri ya Manispaa Kinondoni TZS 5.1 bilioni. Hata hivyo, kwa mujibu wa mwongozo wa mfuko huu, zilitakiwa kutenga na kuwasilisha mchango huo lakini hazikutekeleza hivyo.

Hoja ya Kamati ni kwamba, uwepo wa Mfuko huo unaongeza kasi ya maendeleo katika ngazi za chini, Je Serikali haioni sasa kuwa umefika wakati muafaka wa kuunda Sheria maalum ya kusimamia Mfuko huu ili kuongeza uwajibikaji?

Mheshimiwa Spika, Vilevile, upelekaji wa fedha za fidia ya vyanzo vya mapato vilivyofutwa, asilimia ishirini (20%) ya GPG kwenda kwa mamlaka za serikali za mitaa na vijiji, haufanyiki kama ilivyoagizwa. Hali hii inasababisha serikali za mitaa na vijiji kushindwa kutimiza majukumu yake kikamilifu kwa kukosa fedha za kujiendesha. Katika Halmashauri zote 42 zilizohojiwa hapakuwa na Halmashauri hata moja iliyotenga na kupeleka mchango huu kwa ukamilifu. Katika mwaka wa fedha 2015/16 Halmashauri ya Wilaya ya Rungwe ilikuwa na kiasi kikubwa zaidi cha ruzuku iliyotakiwa kupelekwa katika serikali za mitaa

na vijiji, ambako kiasi cha TZS 720.04 milioni hazikupelekwa. Aidha, Halmashauri nyingine ambazo hazikupeleka ruzuku katika serikali za mitaa na vijiji kwa miaka miwili (2) mfululizo (2014/15 na 2015/16) ni pamoja na H/W Karagwe, H/W Muleba na H/M Dodoma.

Katika baadhi ya Halmashauri, Fedha zilizopokelewa kutoka Serikali Kuu kwa ajili ya ruzuku ya vijiji na mitaa zimeonekana kuchanganywa kimakosa na mapato ya ndani kabla ya kutenga asilimia ishirini (20%). Hali hii haitoi picha ya kiasi halisi kinachotakiwa kutengwa na kuwasilishwa.

Hoja ya Kamati ni kwamba, asilimia ishirini (20%) ya fedha za ruzuku kutoka Serikali Kuu kwenda kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa na Vijiji ililenga kuvipatia fedha Vijiji na Mitaa kufuatia kufutwa kwa vyanzo vya mapato vilivyokuwa na kero. Je, Serikali haioni kwamba ni wakati muafaka kukata fedha hizi kabla ya kuwasilisha katika Halmashauri na ili kuondoa mapungufu haya mara moja?

Wakuu wa Idara na Vitengo kukaimu Nafasi zao kwa zaidi ya miezi sita (6) bila kuthibitishwa na Watumishi kukaa muda mrefu kituoni. (*sura ya 7 ukurasa wa 67 wa taarifa ya CAG*)

Mheshimiwa Spika, Agizo D 24(3) la Kanuni za Kudumu za Utumishi wa Umma za Mwaka 2009 linaweka wazi kuwa mtumishi yeyote hatatakiwa kukaimu nafasi za ukuu wa idara au vitengo kwa zaidi ya miezi sita (6). Kwa mujibu wa Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) imebainisha kuwa Wakuu wa Idara na Vitengo 373 katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa wanakaimu nafasi zao kwa zaidi ya miezi sita (6) bila kuthibitishwa. Na pia, Halmashauri mpya na zilizo pembezoni zinaongoza kuwa na Idadi kubwa ya Wakuu wa Idara na Vitengo wanaokaimu kwa muda mrefu kama vile Itigi, Msalala, Chemba, Ukerewe na Nkasi.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri kama mamlaka ya ajira kwa watumishi wake inao wajibu wa kuhakikisha

kuwa agizo hili linatekelezwa kikamilifu kwa kuanza mchakato wa kuwathibitisha watumishi wote wanaokaimu nafasi zao ili kuongeza tija katika utendaji wa kazi na kutoa haki kwa watumishi wanaokaimu nafasi kwa kipindi kirefu. Kamati inaamini kwamba Watumishi wanaokaimu nafasi zao hushindwa kufanya maamuzi ya kiutendaji kwa maslahi ya Halmashauri zao na badala yake huishia kugemea kwenye kivuli cha kukaimu Nafasi hizo na kushindwa kutekeleza majukumu yao kwa kiwango kinachotakiwa.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri zilikokuwa na idadi kubwa ya watumishi wanaokaimu nafasi za ukuu wa idara na vitengo zimekuwa na dosari kubwa katika taarifa zake zilizowasilishwa mbele ya Kamati (hususani maandalizi ya kitabu cha LAAC). Mathalani, Halmashauri ya Korogwe, ambayo Kamati ilifanya ziara na kubaini Wakuu wa Idara kumi na moja (11) kwenye Halmashauri hiyo wamekuwa wakikaimu nafasi hizo kwa zaidi ya kipindi cha mwaka mmoja, jambo ambalo limechangia utendaji na uwajibikaji kuwa wachini pamoja na Halmashauri hiyo kuwa na dosari na

matatizo mengi katika usimamiza wa fedha za umma kwa miaka mitatu (3) mfululizo.

Mheshimiwa Spika, Hata hivyo, kuna upungufu mkubwa wa Watumishi katika Halmashauri nchini, ambao umeendelea kuathiri utendaji kazi, na upatikanaji wa huduma bora kwa Wananchi. Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) katika Halmashauri 126 umeonesha kuna mahitaji mapya ya Watumishi 243,548 ikilinganishwa na idadi ya Watumishi 349,974 waliopo. Sekta ambazo zimeathiriwa kwa kiasi kikubwa ni Afya, Elimu na Kilimo, ambazo kwa kiasi kikubwa ndizo zinagusa maslahi ya Taifa letu.

Mheshimiwa Spika, Aidha, kutokana na upungufu wa rasilimali watu katika Halmashauri, Kamati iliweza kubaini tatizo la baadhi ya Watumishi kukaa katika kituo kimoja cha kazi kwa muda mrefu bila kuhamishwa, hali hii inaendelea kuathiri utekelezaji wa majukumu na kujenga utamaduni wa kufanya kazi kwa mazoea katika Halmashauri nchini. Katika mahojiano na

menejimenti za Halmashauri Kamati ilibaini tatizo hili katika H/W Kibondo, H/W Bariadi, H/W Nkasi na H/W Liwale ambazo baadhi ya Watumishi wamekaa kwa muda mrefu sana.

Mheshimiwa Spika, Hoja ya Kamati ni kuwa mchakato wa kuwathibitisha Wakuu wa Idara na Vitengo wanaokaimu nafasi zao kwa muda mrefu, umekuwa na urasimu mwingi, sambamba na hilo kumekuwa na upungufu wa Watumishi katika maeneo mengine hivyo kuathiri utendaji katika Halmashauri nchini.

m) SEHEMU YA TATU

MAONI NA MAPENDEKEZO

Maelezo ya jumla;

Mheshimiwa Spika, Baada ya kutoa maelezo ya kina kuhusu yajitokeza katika mijadala na Halmashauri 42 zilizoitwa mbele ya Kamati, Sehemu hii ya tatu ya Taarifa itatoa Maoni na Mapendekezo Saba (7) kwa ajili ya kuliomba Bunge lako Tukufu liyajadili na kuyaafiki ili

yawe Maazimio ya Bunge kwa ajili ya kuchochea Nidhamu ya Matumizi ya Fedha za Umma katika Serikali za Mitaa.

Mapendekezo haya yanatolewa kwa kuzingatia maeneo yenye Matatizo Sugu ya matumizi mabaya ya Fedha za Umma katika Serikali za Mitaa.

Maoni (*Opinion*);

Mheshimiwa Spika, Maoni ya Kamati yanazingatia azma ya Bunge kuwa na Kamati mahsusi inayohusika na usimamizi wa matumizi ya fedha za Umma. Msingi wa maoni hayo ni nia ya kuepusha matumizi mabaya ya fedha za umma katika Serikali za Mitaa.

Mapendekezo (*Recommendations*);

Mheshimiwa Spika, Naomba sasa nitoe mapendekezo ya Kamati kama ifuatavyo;

Manunuzi yasiyozingatia Sheria ya Manunuzi ya Umma;

Kwa kuwa imebainika kwamba Halmashauri hazifuati Sheria ya Manunuzi ya Umma katika manunuzi ya bidhaa na huduma mbalimbali,

Na kwa kuwa Manunuzi hayo hayana tija zaidi ya kuzitia hasara Halmashauri na kupunguza kiwango cha huduma kwa Wananchi,

Kwa hiyo basi, Kamati inaliomba Bunge liazimie kuwa:-

- a) Serikali iweke utaratibu wa kutoa Taarifa za tathimini ya manunuzi za PPRA (Public Procurement Regulatory Authority) inayohusu serikali za mitaa sambamba na taarifa ya mwaka ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG). Kwa kufanya hivyo kutalipa Bunge fursa ya kushauri katika utekelezaji wa eneo la manunuzi ya umma, kwani fedha nyingi za umma zinatumiwa katika manunuzi ya taasisi hizo;na
- b) Serikali iweke Mpango Mkakati unaotekelezeka, katika kuhakikisha Halmashauri zinazingatia Sheria ya Manunuzi ya Umma.

Usimamizi wa matumizi usiozingatia Sheria, Kanuni na Taratibu za Fedha za Umma

Kwa kuwa Imebainika kuwepo na mapungufu katika kusimamia matumizi na ukiukwaji wa mifumo ya udhibiti wa ndani ikiwa pamoja na kupitisha na kuidhinisha malipo, malipo kukosa viambatisho, malipo kufanyika kwenye vifungu vya matumizi visivyo sahihi na kukosekana kwa hati za malipo hayo;

Na kwa kuwa kuna kulegalega katika kuzingatia sheria, kanuni na miongozo inayosimamia shughuli za Halmashauri;

Kwa hiyo basi, Kamati inaliomba Bunge lako Tukufu liazimie kuwa:-

a)Serikali ihimarishe ufuatiliaji na uimarishaji wa mifumo ya kudhibiti wa malipo ikiwa pamoja na uimarishaji wa kitengo cha ukaguzi wa ndani;na

b)Serikali iwachukulie hatua za kinidhamu watendaji wote wanaohusika na upotevu wa nyaraka mbalimbali za malipo.

Usimamizi usio na tija wa utekelezaji wa mikataba na miradi ya maendeleo

Kwa kuwa Imebainika kuwepo na udhaifu katika usimamizi wa mikataba, usanifu wa miradi kuwa chini ya kiwango na kutozingatia mipango endelevu (sustainable plans) katika utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo hususani miradi ya maji. Hali hii, imeendelea kuathiri kwa kiasi kikubwa utoaji wa huduma kwa Wananchi kama ilivyokusudiwa. Aidha, mchakato wa upatikanaji wa fedha kwa wakati kutoka Hazina umeendelea kuwa ni changamoto kubwa. Na hivyo kusababisha kwa miradi kuchukua muda mrefu kukamilika, na baadhi ya miradi kutotekelezwa kabisa;

Na kwa kuwa fedha nyingi za umma zimeelekezwa kwenye miradi, na hadi sasa miradi hiyo haitoi huduma kama ilivyo kusudiwa. Pamoja na kuwepo kwa kasoro nyingi ambazo zinaonyesha wazi wazi matumizi mabaya ya fedha za umma sambamba na viashiria vingi vya kuwepo kwa vitendo vya rushwa;

Kwa hiyo basi, Kamati inaliomba Bunge lako Tukufu liazimie kuwa:-

- a) Serikali itoe maelezo ya kina na sababu za kushindwa kukamilika kwa Miradi mbalimbali ya Maendeleo;
- b) Serikali ilifanyie kazi sula la Mradi wa soko la mwanjelwa lililopo katika jiji la Mbeya pamoja na kuchukua hatua za haraka na za makusudi kuhakikisha kuwa inamaliza changamoto za mradi wa soko hilo. Hazina inapaswa kuaangalia njia bora ya kupitia upya ukokotoaji wa deni la Benki ya CRDB la zaidi ya TZS 63 bilioni ambazo zitatakiwa kulipwa ifikapo mwaka 2031, kwani Halmashauri ya jiji la Mbeya haina uwezo wa kulilipa deni hilo;na
- c) Kuazimia kuunda Kamati maalum ya Bunge itakayochunguza sababu na chanzo cha tatizo la miradi ya maji kutekelezwa chini ya kiwango au kutotekelezwa kabisa. Kamati iweze kutoa ushauri utakaosaidia Serikali katika utekelezaji bora wa miradi ya maji

nchini kwani miradi ya maji inawagusa wanachi wengi.

Udhaifu katika kusimamia mapato kutoka katika vyanzo vya ndani

Kwa kuwa Mapato kutoka vyanzo vya ndani hulenga kupunguza utegemezi wa Halmashauri wa ruzuku kutoka Serikali Kuu katika kutekeleza majukumu yake;

Na kwa kuwa Halmashauri nyingi zimeonyesha udhaifu na kutoweka jitihada katika kuhakikisha kuwa tathmini ya vyanzo hivyo inafanyika ili kuongeza wigo wa makusanyo na kuweka mikakati katika usimamizi wa mapato hayo;

Kwa hiyo basi, Kamati inaliomba Bunge lako Tukufu liazimie kuwa;

- (a) Serikali itoe maelezo ya Mpango Mkakati uliopo katika kuhakikisha kuwa tathmini ya vyanzo inafanyika katika Halmashauri zote, kuondoa udhaifu katika usimamizi wa ukusanyaji wa mapato hayo, na kueleza ni hatua gani zitachukuliwa kwa Halmashauri itakayoonekana

dhahiri kuzembea usimamizi wa Makusanyo kutoka vyanzo vya ndani;na

(b) Ofisi ya Rais, TAMISEMI itoe muda maalum kwa kila Halmashauri kuhakikisha inasimika na kuanza kutumia mfumo wa kieletroniki wa ukusanyaji mapato.

Kutotekeleza Maagizo ya Kamati na kutojibu Hoja za Ukaguzi;

Kwa kuwa Hoja za ukaguzi zinazotolewa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) kwa Halmashauri na Maagizo ya Kamati ya LAAC hulenga kuzisaidia Halmashauri kuondoa mapungufu ili kuongeza tija;

Na kwa kuwa Halmashauri zimeshindwa kujibu hoja hizo kwa wakati na kutekeleza maagizo ya Kamati kwa kipindi kirefu sasa na hivyo kubaki kuwa na mapungufu katika utendaji kazi;

Kwa hiyo basi, Kamati inaliomba Bunge lako liazimie kuwa:-

- a) Serikali itoe maelezo ya kushindwa kujibu hoja kwa wakati na kutotekeleza maagizo ya Kamati hali inayoongeza mrundikano wa maagizo na hoja zisizo fanyiwa kazi; na
- b) Serikali ieleze njia mbadala na hatua ya kuzibana Halmashauri zinazoshindwa kujibu hoja za ukaguzi na kutekeleza maagizo ya Kamati kwa wakati.

Kutotenga mchango wa Asilimia Kumi (10%) ya Mapato kutoka vyanzo vya ndani kwa Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana na asilimia ishirini (20%) ya ruzuku kutoka Serikali Kuu kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa na Vijiji;

Kwa kuwa Imedhihirika wazi kuwa uwasilishaji wa michango hii haipewi kipaumbele hali inayosababisha Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana kutojiendesha kwa tija na kuwa fedha za ruzuku kwa Mamlaka za serikali za mitaa na vijiji haziwasilishwi ili kuziwezesha mamlaka hizo kuwahudumia Wananchi ipasavyo;

Na kwa kuwa Hakuna sheria inayohusu mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana. Kadhalika, upelekajii wa fedha katika mamlaka za serikali za mitaa na vijiji kukosa usimamizi na uwajibikaji;

Kwa hiyo basi, Kamati inaliomba Bunge lako Tukufu liazimie kuwa:-

a)Serikali iandae Sheria itakayotoa mwongozo wa uendeshaji wa Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake na Vijana kama ilivyoazimiwa na Bunge katika Taarifa ya Kamati iliyowasilishwa mwaka jana;na

b)Kuhakikisha Serikali ina andaa utaratibu madhubuti wa upelekaji wa fedha katika mamlaka ya serikali za mitaa na vijiji moja kwa moja badala ya kuzitegemea Halmashauri ambazo zimeonyesha kushindwa kufanya hivyo.

Watumishi kukaimu Nafasi zao kwa zaidi ya miezi sita (6) bila kuthibitishwa;

Kwa kuwa Imebainika kuwa idadi kubwa ya Wakuu wa Idara na Vitengo katika Halmashauri wanakaimu

nafasi zao kwa kipindi kirefu bila kuthibitishwa na sababu kubwa ikiwa ni mlolongo mrefu wa taratibu za upekuzi;

Na kwa kuwa Kuthibitishwa katika nafasi inayokaimiwa ni suala la kisheria na haki ya Mtumishi husika na kwamba kunaongeza hali na uwezo wa kutoa maamuzi ya kiutendaji;

Kwa hiyo basi, Kamati inaliomba Bunge lako Tukufu liazimie kuwa:-

- a) Serikali ihakikishe inawathibitisha Watumishi wanaokaimu nafasi hizo kwa zaidi ya miezi sita (6), na kuweka mpango wa kuhakikisha tatizo hili linamalizika;
- b) Serikali ihakikishe inaweka mkakati wa kuwa hamisha watumishi wale ambao wamekaa kwenye kituo kimoja cha kazi kwa muda mrefu , ili kuondoa hali ya ufanyaji kazi kwa mazoea ;na
- c) Ofisi ya Rais TAMISEMI inatakiwa kupanga watumishi kulingana na mahitaji hususani katika Halmashauri mpya na zilizo pembezoni.

SEHEMU YA NNE

HITIMISHO

Shukurani;

Mheshimiwa Spika, Napenda kuchukua fursa hii tena kutoa Shukrani zangu za dhati kwako kwa namna ambavyo umekuwa ukitoa Miongozo mbalimbali ya kusaidia ufanisi katika utendaji wa Kamati ya LAAC. Nachukua fursa hii pia kuwashukuru Wajumbe wote wa Kamati yangu kwa kutekeleza vyema na kwa ustadi mkubwa Majukumu yao bila kuchoka. Aidha, Nawashukuru pia Waheshimiwa Wabunge wote wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa ushirikiano mkubwa walio uonyesha katika kipindi cha Majadiliano baina ya Kamati na Halmashauri.

Mheshimiwa Spika, Naomba nichukue nafasi hii kumpongeza Ndg. Steven Kagaigai kwa kuteuliwa kuwa Katibu wa Bunge la Tanzania. Namkaribisha na mhakikishia ushirikiano wa kila hali katika kufanikisha

utendaji wa Kamati hii na Bunge kwa ujumla. Napenda pia kutoa shukrani zangu kwa Ndg. Athuman Hussein Mkurugenzi wa Kamati za Bunge na Ndg. Michael Chikokoto Mkurugenzi Msaidizi wa Kamati za Bunge. Aidha, Napenda kuchukua fursa hii kumshukuru Mdhiniti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali na Watumishi wote wa Ofisi ya Taifa ya Ukaguzi kwa Taarifa ya Ukaguzi na ufafanuzi wa kina tulioupata katika kipindi chote cha Mahojiano na Halmashauri.

Mheshimiwa Spika, Nachukua nafasi hii pia kumpongeza Mhe. Suleiman Jafo aliyeteuliwa kuwa Waziri Ofisi ya Rais TAMISEMI na kumshukuru kwa ushirikiano mkubwa wakati wote wa vikao vya Kamati. Lakini pia, nitakuwa mchoyo wa fadhila nisipo wapongeza Mhe. Josephat Sinkamba Kandege na Mhe. Joseph George Kakunda kwa kuteuliwa kuwa Manaibu Waziri kwenye Ofisi ya Rais TAMISEMI. Kadhalika, nimshukuru Mhandisi Musa Iyombe Katibu Mkuu Ofisi ya Rais TAMISEMI pamoja na watumishi wote katika Ofisi hii, hasa Watumishi kutoka kitengo cha usimamizi

na ufuatiliji wa Fedha katika serikali za mitaa kwa ushirikiano wao wakati wote wa shughuli za Kamati hii.

Mheshimiwa Spika, Kwa niaba ya Kamati yangu, nachukua fursa hii kuwapongeza Makatibu wa Kamati hii Ndg. Dismas Muyanja, Ndg. Godfrey Kassanga na Ndg. Victor Mhagama wakisaidiwa na Ndg. Waziri Kizingiti pamoja na Watumishi wote wa Bunge kwa ushirikiano wao wakati wote ambao Kamati yangu iliwahitaji.

Mheshimiwa Spika, Kamati ya Kudumu ya Hesabu za Serikali za Mitaa (LAAC) ambayo leo hii inawasilisha Taarifa hii katika Bunge lako Tukufu, inaundwa na Wajumbe 25 wafuatao:

1. Mhe. Vedasto Edgar Ngombale, Mb	Mwenyekiti
2. Mhe. Abdallah Dadi Chikota, Mb	Makamu Mwenyekiti
3. Mhe. Dkt. Suleiman Ally Yussuf, Mb	Mjumbe
4. Mhe. Rose Kamili Sukum, Mb	Mjumbe
5. Mhe. Leah Jeremiah Komanya, Mb	Mjumbe
6. Mhe. Amina Nassoro Makilagi, Mb	Mjumbe
7. Mhe. Lucy Mayenga, Mb	Mjumbe
8. Mhe. Godfrey William Mgimwa, Mb	Mjumbe
9. Mhe. Nimrod Mkono, Mb	Mjumbe

10.	Mhe. Seif Khamis Said Gulamali, Mb	Mjumbe
11.	Mhe. Ignas Aloyce Malocha, Mb	Mjumbe
12.	Mhe. Aysharose Ndogholi Matembe, Mb	Mjumbe
13.	Mhe. Joseph Michael Mkundi, Mb	Mjumbe
14.	Mhe. Conchesta Leonce Rwamlaza, Mb	Mjumbe
15.	Mhe. Mangungu Ali Issa, Mb	Mjumbe
16.	Mhe. Martin Mtonda Msuha, Mb	Mjumbe
17.	Mhe. Edward Franz Mwalongo, Mb	Mjumbe
18.	Mhe. Alex Raphael Gashaza, Mb	Mjumbe
19.	Mhe. Joseph Roman Selasini, Mb	Mjumbe
20.	Mhe. Jackline Ngonyani Msongozi, Mb	Mjumbe
21.	Mhe. Richard Philip Mbogo, Mb	Mjumbe
22.	Mhe. John Peter Kadutu, Mb	Mjumbe
23.	Mhe. Anastazia James Wambura, Mb	Mjumbe
24.	Mhe. Mgeni Jadi Kadika, Mb	Mjumbe, na
25.	Mhe. Azza Hamad Hillal, Mb	Mjumbe.

Hoja;

Mheshimiwa Spika, Kamati yangu imebainisha Matatizo Sugu katika Matumizi ya Fedha za Umma katika Halmashauri zetu katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2015/16. Aidha, Kamati imetoa Mapendekezo dhidi ya matatizo hayo kama suluhisho. Kwa maana hiyo sasa, ni Wajibu wa Serikali katika kujipanga vema kutekeleza ushauri huo bila kutegemea usimamizi wa

karibu wa Kibunge. Baada ya kufanya uchambuzi wa kina wa Taarifa ya Ukaguzi, ni rai ya Kamati kwa Halmashauri kujitathmini na kutambua nafasi zao katika ujenzi wa Uchumi na Maendeleo kwa ujumla katika Taifa letu. Ni imani ya Kamati kuwa Halmashauri zetu zitatimiza wajibu wao ipasavyo.

Mheshimiwa Spika, NAOMBA KUTOA HOJA

.....

Mhe. Vedasto Edgar Ngombale Mwiru, Mb.

MWENYEKITI

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA HESABU ZA SERIKALI ZA

MITAA (LAAC)

Februari, 2018
